

Sophia Perennis

Print ISSN: 2251-8932/Online ISSN:2676-6140
Web Address: Javidankherad.ir
Email: javidankherad@irip.ac.ir
Tel:+982167238208
Attribution-NonCommercial 4.0 International
(CC BY-NC 4.0)
Open Access Journal

SOPHIA PERENNIS

The Semiannual Journal of Sapiential Wisdom and Philosophy

Vol. 19, Number 1, spring and summer 2022, Serial Number 41

Quiddity of formation of arts and crafts among Hebrews

pp. 182-210

DOI: [10.22034/IW.2022.298918.1556](https://doi.org/10.22034/IW.2022.298918.1556)

Iraj Dadashi*
Somayeh Jalalian **

Abstract

Work and profession are highly regarded in the Bible and other Jewish texts, and special moral and spiritual rites are considered for them. In addition, there is evidence in Hebrew texts of how crafts originated. The question of the present study is to examine the development of art and craft according to the sacred texts of Judaism.

This study seeks to answer the following questions: How did crafts evolve in the Hebrew society? What is the significance of Judaism? Which spiritual etiquettes do professions rely on? This study is based on the method of analysis and interpretation of Jewish sacred texts and is based on the principles of religious research with a traditionalist approach. The aims of the research are: to determine the development and importance of crafts from the perspective of the sacred texts of Judaism; Identify the spiritual customs of the crafts. The results show that professions in Judaism have a divine and revelatory origin. Work is one of the commandments of the

* Assistant Professor , University of Art.Tehran, Iran.E-mail:
dadashi@art.ac.ir

** (Corresponding Author)PhD Student in Art Studies, University of
Art,Tehran,Iran.E-mail: s.jalalian@student.art.ac.ir

Recived date: 16/11/2021

Accepted date:9/12/2022

Torah. The work and profession prevents man from sin and causes the exaltation of the individual and society.

Keywords: Crafts, Hebrews, Sacred Art, Torah

Extended Abstract

The concept of crafts and art is one of the concepts mentioned in the Hebrew Bible and other Hebrew texts. One of the teachings of these texts is the emphasis on having a profession. It is one of the ten commandment. In the Book of Creation, God is the first creator who created the world in six days and rested on the seventh day and looked at her work and found it good. moreover, in Jewish text God is mentioned as an artisan. We also read in the Bible that after Adam and Eve ate the forbidden fruit, God drove them out of the Garden of Eden and He punished Adam for working for the rest of his life and earning a living with difficulty. The Bible mentions the construction of a tabernacle and a holy temple. Numerous crafts, artisans, and artists are also mentioned in the Bible.

Now, the question of the present study is how art and craft developed according to the sacred texts of Judaism; Obviously, the study of Hebrew texts as one of the heavenly religions is important. In addition, this issue has not yet been addressed in terms of their original texts; Therefore, the present study is important for a deeper study of the concept of crafts in traditional societies and Judaism.

The core of Jewish life before modern times, like other traditional societies, has been the teachings of revelation. Receiving the tradition and formation of Judaism begins with the revelation of Mount Sinai. It was in this revelation that Moses, After forty days and nights, received the Ten Commandments. After the Ten Commandments were written on stone, the Torah was soon written in separate scrolls and later put together in a book. The Torah (the five journeys) was the book of Moses. In addition to these five books, the Old Testament Bible contains a total of twenty-four books. According to the Jews, there is nothing else to add to these twenty-four books - the written Torah. According to the Jewish Talmud, is oral Torah - the description of the Torah. Reading and practicing TANAKH_ Summary of the names of the biblical sections_ and its interpretations are of great importance to the Hebrews.

This study seeks to answer the following questions with a traditionalist approach and reference to the main and sacred Jewish sources, in a descriptive, analytical and interpretive way: How did crafts evolve in Hebrew society? What is the significance of crafts among Judaism? Which spiritual etiquettes do professions rely on?

This study is based on the method of analysis and interpretation of Jewish sacred texts and is based on the principles of religious research with a traditionalist approach. Based on this, it collects, compiles and categorizes the materials, and by analyzing, interpreting and explaining the collected findings, the final inference is made.

The aims of the research are: to determine the development and importance of crafts from the perspective of the sacred texts of Judaism, and to determine the spiritual customs of the crafts.

For this purpose, the beginning of work and profession is first examined in the Hebrew Bible,

Then the concept of crafts and art in Hebrew language, guilds in the Hebrew society, the importance of work and profession and work ethic

according to the Bible and Jewish jurisprudential and interpretive texts are discussed.

The results show that the beginning of work in the Bible begins with Adam's sin. Also, In the Bible, God is the source of true wisdom .the wisdom and skill of human beings is from God. God showed the builders how to build the temple and the tabernacle.so professions in Judaism have a divine and revelatory origin.

In the importance of work and profession in Judaism, it is enough that the work is the commandment of the Torah.so a Jew must choose a worthy profession in his life; In Judaism, man is obliged to work, not only to earn a living, but also to contribute to the maintenance and improvement of society. Although the study of the Torah is hailed as the highest occupation, Jewish scholars are well aware of the fact that if one spends all of one's time studying science and learning the Torah, the survival of human society will not be possible. Hence, they have given the advice that studying the Torah is good and valuable when it is accompanied by politeness, education and business. So, work has been praised throughout the Talmudic literature. More over Jewish must follow the ethical principles stated in the Jewish texts for business owners and professionals.

A Jew must choose easy and clean work; Have perseverance and creativity in his work. Be honest in his work and always trust in God. And most importantly, to keep Shabbat. All these principles, which are rooted in the Bible and its interpretations, make work and profession in Judaism a religious and spiritual duty that, in addition to meeting the needs of society, leads to the exaltation of the individual and society.

References

- Old Testament Bibles, Books of the Law or Torah Based on the Jerusalem Bible, translator Piroz Sayar, Publishers Hermes and Ney,2013.
- Old Testament Bibles, History Books Based on the Jerusalem Bible, translator Piroz Sayar, Publishers Hermes and Ney,2014-2017.
- Ibn Paquda Andalusia, Bahia ibn Yusuf, The Duties of Hearts, Research and Translation Arash Abae and Hossein Ali Jafari,Publisher Wisdom and mysticism,2019.
- Epstein, Isidore, Judaism, a Historical Review, translation Behzad Saleki, Iranian Research Institute of Philosophy Publication,2013.
- Oldmeadow, Kenneth, The Traditionalism: Religion in the Light of the Perennial Philosophy, translator Reza Korang Beheshti, Hekmat Publications,2009.
- Steinsaltz, Adin, The Essential Talmud,Translator Bagher Darabi, University of Religions and Religions Publications,2013.
- Cohen, Abraham, Everyman's Talmud: the major teaching of the rabbinic sages,Translator Amir Fereydon Gorgani,Myth Publications,2012.
- K.Coomaraswamy, Ananda, Christian and Oriental Philosophy of Art,Translator Amir Hossein Zekrgoo, Iranian Academy of the Arts,2013.
- Guenon, René, The Control of Quantity and the Signs of the Apocalypse,Translator Ali Mohammad Kardan,University Publication Center,1982.
- Nasr, Seyyed Hossein, Knowledge and the Holy Thing,Translator Farzad Hajimirzaee,published by Farzan Publisher,2019.
- TANAKH , <https://www.sefaria.org/texts/Tanakh>.
- Ferretter, Luke, " The Power And The Glory: The Aesthetics Of The Hebrew Bible", Literature and theology,Vol 18, No.2,June 2004,pp123-138.

- Jastrow, Marcus , Levias, Caspar, "Artisans" in Jewish Encyclopedia.com .vol2. 1906.
- Mendelson.I."Guilds in ancient Palestine", Bulletin of the American Schools of Oriental Research, No. 80 (Dec., 1940), pp. 17-21
- Schaya,leo, *Universal aspect of kabbalah and Judaism*,world wisdom,2014.
- Wischnitzer,Mark,"Notes to a history of the jewish guilds",Hebrew Union College Annual, vol.23, no.2, Hebrew Union College Seventy- fifth Anniversary Publication 1875-1950,pp 245-263.
- ARAKHIN IN BABYLONIAN TALMUD, <https://www.sefaria.org/Arakhin>
- Bachya ibn Pekuda, Duties of hearts, https://www.sefaria.org/Duties_of_the_Heart%2C_Introduction_of_the_Author?lang=bi
- BAVABATRA IN BABYLONIAN TALMUD, https://www.sefaria.org/Bava_Batra
- BAVAMETZIA IN BABYLONIAN TALMUD, https://www.sefaria.org/Bava_Metzia
- BERAKHOT IN BABYLONIAN TALMUD, <https://www.sefaria.org/Berakhot.2a?lang=bi>
- ECCLESIASTES, <https://www.sefaria.org/Ecclesiastes>
- Hebrew Conjugation tables: <https://www.pealim.com/search/?q=%D7%90%D7%9E%D7%9F>
- IsaacbenMosesArama,AkeidatYitzchak,https://www.sefaria.org/Akeidat_Yitzchak%2C_Index?lang=bi
- KIDDUSHIN IN BABYLONIAN TALMUD, <https://www.sefaria.org/Kiddushin>
- Maimonides, *guide for perplex*, https://www.sefaria.org/Guide_for_the_Perplexed%2C_Translator's_Introductions%2C_Introduction_of_M_Friedlander?lang=bi
- MESSILAT YESHARIM, https://www.sefaria.org/Mesilat_Yesharim
- MIDRASH TANCHUMA, VAYAKHEL, https://www.sefaria.org/Midrash_Tanchuma%2C_Vayakhel.1?lang=bi
- NEDARIM IN BABYLONIAN TALMUD, <https://www.sefaria.org/Nedarim>
- PESACHIM IN BABYLONIAN TALMUD, <https://www.sefaria.org/Pesachim>
- RAMBAN, https://www.sefaria.org/Ramban_on_Genesis
- SEFER HALKKARIM ,MAAMAR, https://www.sefaria.org/Sefer_Halkkarim%2C_Maamar_4?lang=bi
- Shemirat Halashon, book1,The ate of discerning, https://www.sefaria.org/Shemirat_HaLashon%2C_Book_1%2C_The_Gate_of_Discerning.1?lang=bi
- SHABBAT IN BABYLONIAN TALMUD, <https://www.sefaria.org/Shabbat>
- Sotah, https://www.sefaria.org/Sotah.48b.19?ven=William_Davidson_Edition_-_English&vhe=William_Davidson_Edition_-_Vocalized_Aramaic&lang=bi
- SUKKAH IN BABYLONIAN TALMUD, <https://www.sefaria.org/Sukkah>
- YEVAMOT IN BABYLONIAN TALMUD, <https://www.sefaria.org/Yevamot>
- YOMA IN BABYLONIAN TALMUD, <https://www.sefaria.org/Yoma>
- http://www.iranjewish.com/essay/Essay_32_krista.htm

این مقاله دارای درجه
علمی - پژوهشی است

مجله علمی جاویدان خرد، شماره ۴۱، بهار و تابستان ۱۴۰۱، صفحات ۱۸۲-۲۱۰

چگونگی تکوین هنر و صنعت نزد عبرانیان

ایرج داداشی *

سمیه جلالیان **

چکیده

کار و پیشه در کتاب مقدس و دیگر متون یهودی بسیار مورد توجه بوده و برای آن آداب اخلاقی و معنوی خاصی در نظر گرفته شده است. علاوه بر این در متون عبرانی شواهدی از چگونگی پیدایش صناعات وجود دارد. مسأله پژوهش حاضر بررسی چگونگی تکوین هنر و صنعت با توجه به نصوص مقدس دین یهود می‌باشد. پرسش‌ها پژوهش عبارتند از: صناعات در جامعه عبرانی چگونه تکوین یافته‌اند؟ چه اهمیتی در دین یهود دارند؟ پیشه‌ها بر کدام آداب معنوی تکیه می‌کنند؟ این مطالعه با روش نقل و تحلیل و تفسیر متون مقدس یهود و بر اساس اصول تحقیقات ادیان با رویکرد سنت‌گرایان انجام می‌شود. اهداف پژوهش عبارتند از: تعیین چگونگی تکوین و اهمیت صناعات از منظر نصوص مقدس دین یهود است؛ مشخص کردن آداب معنوی صناعات. نتایج نشان می‌دهد که پیشه‌ها در دین یهود خاستگاه الهی و وحیانی دارند. کار از دستورات کتاب مقدس تورات است. کار و پیشه انسان را از گناه باز می‌دارد و باعث تعالی فرد و جامعه می‌شود.

کلیدواژه‌ها: یهود، صنعت، آداب معنوی، متون مقدس، حکمت خالده.

* استادیار پژوهش هنر دانشگاه هنر، تهران، ایران. رایانامه: dadashi@art.ac.ir

** (نویسنده مسئول) دانشجوی دکترای پژوهش هنر دانشگاه هنر، تهران، ایران. رایانامه:

s.jalalian@student.art.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۲/۱۸

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۵/۱۷

مقدمه

مفهوم صنعت و هنر از مفاهیمی است که هم در کتاب مقدس عبرانیان و هم در دیگر متون آنان مطرح شده است. یکی از آموزه‌های این متون سفارش به داشتن پیشه و مهارت می‌باشد. مسأله این پژوهش بررسی چیستی صنعت و چگونگی تکوین آن در دین یهود باتوجه به متون اصلی و مقدس آنها (تورات و تلمود) می‌باشد. بدیهی است که بررسی متون عبرانی به عنوان یکی از ادیان آسمانی دارای اهمیت است. علاوه بر این، تاکنون این مسئله باتوجه به نصوص اصلی آنان مورد بررسی قرار نگرفته؛ از این رو پژوهش حاضر از جهت بررسی عمیق‌تر مفهوم صنعت در جوامع سنتی و دین یهود اهمیت دارد. جامعه یهود در قرون وسطی مانند دیگر جوامع سنتی، مبتنی بر آموزه‌های وحیانی (تورات و تلمود) بود. دریافت سنت و شکل‌گیری دین یهود از مکاشفه کوه سینا آغاز می‌شود. در این مکاشفه بود که موسی تورات را دریافت کرد. کلمه *qabalah* از *qibbel* آمده و به معنای دریافت کردن است همچنین به معنی خوش آمدن و پذیرفتن، مواجهه و حضور هم هست اما اینجا دلالت بر دریافت مستقیم از الهام الهی از سوی انسانی دارد که آماده پذیرش آنهاست (Schaya:2014,86) سنت هم از معانی کابالا است (Epstein,2013:269). بعد از چهل روز و شب موسی ده فرمان را دریافت کرد. بعد از نزول ده فرمان بر سنگ نگاشته شده، تورات خیلی زود در تومارهای جدا نوشته شده و بعداً در یک کتاب کنار هم قرار گرفت. تورات (۱ سفر پنج گانه)، کتاب موسی بود. علاوه بر این پنج کتاب، کتاب مقدس عهد عتیق شامل کتب دیگری هم هست که روی هم رفته شامل بیست و چهار کتاب می‌شود. به باور یهودیان، هیچ چیزی دیگری نیست که به این بیست و چهار کتاب - تورات کتبی - اضافه شود. به باور یهود تلمود، تورات شفاهی و شرح تورات کتبی است (Schaya, 2014:100,101).

این پژوهش با رویکرد سنت‌گرایی و رجوع به منابع اصلی و مقدس یهودی، به روش توصیفی، تحلیلی و تفسیری، در صدد پاسخ‌گویی به سؤالات زیر می‌باشد: صناعات در جامعه عبرانی چگونه تکوین یافته؟ چه اهمیتی در دین یهود دارند؟ آداب معنوی آنها چیست؟ اهداف پژوهش حاضر به شرح زیر است: تبیین چگونگی

۱. قباله یا قبالا از نام‌های دیگر عرفان کابالا هستند.

تکوین صناعات از منظر نصوص دین یهود، تبیین اهمیت صنعت از منظر نصوص مقدس و مشخص کردن آداب معنوی صنایع است. بدین منظور ابتدا کتاب مقدس و متون فقهی و تفسیری یهود بررسی و سرآغاز کار و پیشه مشخص می‌شود، سپس مفهوم صنعت و هنر در زبان عبری، اصناف در جامعه عبرانی و اهمیت کار و پیشه با توجه به این متون مطرح و در نهایت تحلیل و نتیجه‌گیری می‌شود.

رویکرد پژوهش

محوری‌ترین مفهوم در اندیشه سنت گرایان، مفهوم سنت است. به باور آنان در دوران پیش از مدرن، انسانها در جهان مخلوق سنت زندگی می‌کردند (Nasr, 2019:60). سنت شامل اصولیست که سرشت و حیانی و الهی دارند و بر بشر و در واقع بر کل قلمرو کیهانی وحی و الهام شده‌اند و از طریق شخصیت‌های گوناگون مانند پیامبران و انبیاء نمود یافته‌اند. سنت در معنای کلی‌تر، شامل اصولیست که انسان را مطیع آسمان و دین می‌کند (Ibid, 62) لازمه وجود سنت کامل، چهار چیز است:

"یکی منبع وحی، یکی جریان تأثیر یا فیض که از آن سرچشمه می‌گیرد و بی‌وقفه از طریق مجراها و بستریهای متنوع منتقل می‌شود، یک راه تحقق که وقتی صادقانه و باایمان کامل دنبال شود، فاعل انسانی را به مقام‌های پی‌درپی راه می‌برد که در آن مقام‌ها وی قادر است حقایق را که وحی ابلاغ می‌کند فعلیت بخشد، سرانجام تجسم صوری سنت در تعالیم، هنرها و علوم و دیگر عناصر که همه با هم در تعیین خصوصیات یک تمدن بهنجار دخیل‌اند" (Oldmeadow, 2009:156). همان‌طور که اشاره شد هنر یکی از راه‌های تجسم صوری سنت می‌باشد. سنت‌ها تنها از طریق هنر می‌تواند محیط و شرایطی را فراهم کند که در آن حقایق به همه‌جا منتشر شود. به همین دلیل سنت‌ها پیش از آن که نظام‌های الهیاتی و فلسفی خود را تکامل بخشند، هنر مقدس را خلق و صورت‌بندی می‌کنند (Nasr, 2019:215).

به نظر سنت‌گرایان، هنرمند سنتی چیزی تولید می‌کند که به کار گرفته شود، نه این که صرفاً التذاذ ایجاد کند (K. Coomaraswamy, 2019:46)؛ بنابراین تفاوتی بین هنرهای زیبا و کاربردی وجود ندارد (Ibid, 49). از این رو تفاوتی بین هنرمند و صنعتگر هم وجود ندارد. در نظر قدما مفهوم هنرور بدون تفاوت به پیشه‌ور و هنرمند هر دو اطلاق می‌شده و منظور معنای کنونی آن نبوده، بلکه هنرور چیزی بیش از هنرمند و پیشه‌ور کنونی در خود داشته؛ زیرا ریشه و منشأ فعالیت‌های او به مبانی عمیق مربوط می‌شد. در

تمدن‌های سنتی فعالیت بشری به هر صورت که باشد همواره امری منبعث از اصول الهی شمرده می‌شد که به خصوص درباره علوم و هنرها نیز صدق می‌کند. شاید بتوان گفت که فعالیت بشری به دلیل این پیوند نزدیک با مبانی الهی، فعالیتی استحاله یافته و جزء سازنده سنت است و برای کسی که آن را انجام می‌دهد، وسیله مشارکت در سنت به شمار می‌رود. به عبارت دیگر چنین فعالیتی خصیلتی دقیقاً مقدس دارد و صورت مناسبی به خود می‌گیرد. به همین جهت هم گفته‌اند که هر شغلی در چنین تمدنی یک وظیفه روحانی تلقی می‌شود. در تمدن‌های سنتی عادی‌ترین اعمال زندگانی همواره امر مذهبی در خود دارد. به این دلیل است که در تمدن‌های مذکور دین در همه شئون زندگی انسان نفوذ دارد. به هیچ‌وجه امر محدود و کاملاً محصور نیست که جای جداگانه‌ای داشته باشد، و روی باقی امور زندگی فرد تأثیری نداشته باشد، مخصوصاً حیات اجتماعی به معنی اخص کلمه، در قلمرو آن واقع است به قسمی که در چنین شرایطی هیچ چیز غیر مقدسی نمی‌تواند وجود داشته باشد (Guenon, 1982: 63-65).

در نظر گذشتگان، گرچه اشتغال هنر، ساختن است ولی مسئولیت هنر، تنها به تولید منحصر نمی‌شود، بلکه هنر رسالت تعلیم انسان‌ها را در بالاترین حد به عهده دارد. انسانی که خود را وقف کار و پیشه ای می‌کند به تعالی می‌رسد، کسی که دعا و نیایش پروردگارش در انجام بهینه کارش متجلی می‌شود، خویشستن را به کمال می‌رساند (K. Coomaraswamy, 2013: 48). همچنین، هرکس باید کار یا وظیفه‌ای را که از روی طبع برای آن ساخته شده و با استعدادهای معینی که طبع او متضمن آن است، انجام دهد، در غیر این صورت اختلال و خیمی به وجود می‌آید و این بی‌نظمی در سراسر سازمان اجتماعی که او در آن عضویت دارد، اثر خواهد گذاشت؛ بنابراین در جامعه سنتی استعداد افراد نوع فعالیت آنها را مشخص می‌کند. از این رو فرد باید شایستگی انجام کار یا پیشه را داشته باشد و این اساس رازآموزی در پیشه‌ها را نشان می‌دهد (Guenon, 1982: 68).

پیشینه و ادبیات تحقیق

تاکنون پژوهشی در زمینه هنر یهود و با توجه به متون مقدس و اصلی آنها صورت نگرفته است. سنت گرایان در آثار خود به طور پراکنده به عرفان یهود اشاره کرده اند اما بحث مستقل و منسجمی درباره مفهوم صنعت و پیشه در میان عبرانیان را مطرح نکرده

اند. درباره کار و اهمیت آن در دین یهود مقالاتی نگاشته شده است: پرچم و بوجاری در مقاله "بررسی تطبیقی ارزش و جایگاه کار در اسلام و یهود" (۱۳۹۱) اهمیت کار، جایگاه تجارت و کسب روزی حلال را در دین یهود موردتوجه قرار داده اند. فرنوشی، ۱۳۹۱ مقاله "کار ارزشمند به درگاه پروردگار از دیدگاه یهودیت" در http://www.iranjewish.com/essay/Essay_41_kar_arzesh.htm منتشر کرده است. در بحث اخلاق کار هم پژوهش‌هایی به زبان انگلیسی صورت گرفته است: فریدمن^۱ در مقالات متعددی با عناوین "تاثیر آموزهای یهودی در تجارت و بازاریابی"، "اخلاق در تجارت با توجه به تلمود"، "تلمود به عنوان راهنمای تجارت و کسب و کار"، "رویکرد تلمود به پیشه ایده آل" و "فعالیت های تجاری باستان: چشم اندازی از دوران تلمودی" به قوانینی می پردازد که در تلمود برای فروشنده و خریدار آمده است. همچنین قوانین کارگر و کارفرما را مورد بررسی قرار می دهد. او قوانین تلمود را به عنوان راهنمایی برای تجارت معرفی می کند و خاطرنشان می سازد که در دین یهود بسیار بر ثروت تاکید شده است. نویسنده سعی کرده همه ابعاد بحث اخلاق کسب و کار و تجارت در تلمود را در آثارش موردتوجه قرار دهد، اما از چند نکته غافل بوده: یکی از مسائل مهم در متون بحث شایستگی است. اینکه فرد باید شغلی را برگزیند که متناسب با شرایط روحی و جسمی اوست و نکته دیگر توکل بر خدا و نیت خالص در انجام کار است.

ویشنیتزر^۲ در مقاله تحت عنوان "یادداشتی به تاریخ اصناف یهودی" (۱۹۵۰) شکل گیری و قوانین اصناف را در فلسطین باستان، در ایران دوره ساسانی، دوره بیزانس، جنوب اروپا و اسپانیا تا قرون وسطی به اختصار مورد تحلیل قرار می دهد و آن را به صورت گسترده در یک کتاب منتشر می کند. مندلسون^۳ در مقاله ای تحت عنوان "اصناف در فلسطین باستان" به اصناف در فلسطین باستان پرداخته و برخی قوانین اصناف را مطرح کرده است. هیچ یک از مقالات مورد اشاره، به مفهوم صنعت، پیشه‌ها در کتاب مقدس و خاستگاه و چگونگی تکوین آنها و ریشه الهی آنها نپرداخته‌اند.

^۱ . Hershey H.Friedman(1950)

^۲ . Mark Wischnitzer(1882-1955)

^۳ .Isaac Mendelson(1898-1965)

سرآغاز کار و پیشه در کتاب مقدس

در کتاب آفرینش، خداوند اولین صانع است که در شش روز جهان را آفرید و در روز هفتم استراحت کرد و به کار خود نگریست و آن را نیکو یافت (Genesis 1:1-31, 2:1-3). در قسمت‌های متعددی از کتاب مقدس، متون تلمودی و ادبیات میدارشی^۱ از خداوند به‌عنوان صنعتگر یاد شده است. او همچنین انسان را به‌صورت خود آفرید تا بر ماهیان دریا و پرندگان آسمان و بهایم و بر تمامی زمین و حشرات که بر زمین می‌خزند، حکومت کند (Genesis 1:26). در تفسیر این آیه آمده است که این امر نشانه گرایش انسان به خرد و فعالیت‌های ماهرانه است (Ramban: 1:26:1). بعد از خلق آدم و حوا خداوند آنان را در بهشت قرارداد. آنها فریب مار را خوردند و از میوه ممنوعه بهره‌مند شدند. برای هریک از آنها تنبیهی مشخص شد. خداوند خطاب به انسان گفت: "زمین به سبب تو نفرینی باشد! تمامی روزهای زندگی خویش، با رنج از آن روزی به کف خواهی آورد و علف صحرا خواهی خورد، تا آنگاه که به زمین بازگردی، چرا که از آن بر کشیده شدی، چون تو خاک هستی، و به خاک بازخواهی گشت" (Genesis 3:9-19). پس خداوند آنها را از باغ عدن بیرون کرد تا بر روی زمین کار کنند (Genesis 3: 23). آدم کشاورز بود پیشه افراد دیگری از نسل آدم در کتاب مقدس آمده است. برای مثال، پیشه هابیل دامداری و پیشه قابیل کشاورزی بوده است (Genesis 4:2). قابیل بعد از کشتن هابیل، شروع به ساخت شهرها و بناها کرد و نام اولین شهر را هم خونخ^۲ نهاد (Genesis 4:17). از نسل او یابال^۳، یوبال^۴ به دنیا آمدند که به ترتیب صاحبان خیمه و مواشی و آغازگر موسیقی بودند (Genesis 4:21). توبال کین هم از نسل او است. او در کتاب مقدس به‌عنوان نیای مسگران و آهنگران معرفی شده است (Genesis 4:22).

حکمت و صنعت

^۱. تفاسیر روایی تلمود

^۲. Enoch

^۳. Yaba

^۴. Yobel

در کتاب مقدس حکمت و مهارت انسان‌ها از خداست، خداوند منبع حکمت حقیقی است (Proverbs 2:6). خردمندی یوسف (Genesis 41:38,39)، حکمت یوشع (Deuteronomy 34:9) و سلیمان (chro 1:10-12) موهبتی الهی است. روایاتی که در آن می‌توان ارتباط حکمت و هنر را مورد بررسی قرار داد، برپایی خیمه و معبد مقدس است. برپایی خیمه مقدس، بعد از خروج از مصر به رهبری موسی و رهایی از بردگی مصریان به وقوع پیوست؛ بنابراین جامعه یهودی در این زمان شکل گرفته است. جامعه‌ای که در جریان مکاشفه کوه سینا سنت (تورات و تلمود و ...) را دریافت کرد و پذیرفت که بر اساس آن زندگی کند. همزمان به موسی دستور برپایی خیمه و وسایل آن را می‌دهد. نمادهای هنر یهود در این مکاشفه پایه‌ریزی می‌شود. دستور ساخت وسایل خیمه در بندهای ۲۵ تا ۲۸ سفر ۱ خروج در کتاب مقدس به تفصیل بیان شده است. آنچه در ساخت معبد و خیمه مقدس مورد تأکید قرار گرفته، این است که این دو بنا باید بر اساس الگویی که به موسی و سلیمان داده شده است، ساخته شوند (Exodus 25: 9)، (1chro 28:11-19). در کتاب خروج، بصلئیل^۲ و اهولیاب^۳ از سوی خدا برای ساخت وسایل خیمه منصوب شدند:

" آگاه باش که بصلئیل بن اوری بن حور را از سبط یهودا به نام خوانده‌ام، او را به روح خدا پر ساخته‌ام و به حکمت، فهم و معرفت و هر هنری برای اختراع مخترعات تا در طلا و نقره و برنج کار کند و برای تراشیدن سنگ و ترصیع آن و درودگری چوب تا در هر صنعتی اشتغال نماید، و اینکه اهولیاب بن اخیسامک را از سبط دان انباز او ساختم و در دل همه دانادلان حکمت بخشیدم تا آنچه را که به تو امر فرموده بسازند" (Exodus 31: 1-6).

در بند ۳۵ نام بصلئیل برای انجام کار بر روی فلز و سنگ و اهولیاب برای نساجی و نقاشی آمده است: "موسی بنی اسرائیل را گفت: آگاه باشید که خداوند بصلئیل بن اوری

۱. sefer به به زبان عبری به معنی کتاب

۲. Bazleal

۳. Aholiab

بن حور را از سبط یهودا به نام دعوت کرده و او را به روح خدا از حکمت و فطانت و علم و هر هنری پر ساخته است و برای اختراع مخترعات و برای کارکردن در طلا، نقره و برنج و برای تراشیدن و مرصع ساختن سنگ‌ها و برای درودگری چوب تا هر صنعت هنری را بکند و در دل او تعلیم دادن را القا نمود و همچنین اهوایاب بن اخیسامک را از سبط دان و ایشان را به حکمت دلی پر ساخت برای هر عمل نقاش و نساجی ماهر و طراز در لاجورد و ارغوان و قرمز و کتان نازک و هر کار نساج تا صانع هر صنعتی و مخترع مخترعات باشد (Exodus 35: 30-35).

در توصیف بصلئیل در متون یهود آمده است که او علم و دانش و معرفت داشت، یعنی آن دانشی که خدا با آن جهان را خلق کرد. ربی یاناتان معتقد است که بصلئیل به خاطر حکمتش انتخاب شد. زمانی که خدا به موسی گفت خیمه، تابوت و وسایل را بسازد، موسی نزد بصلئیل رفت و نظم آنها را برعکس گفت، اما او نظم در دست آنها را می‌دانست. موسی گفت شاید تو در سایه خدایی. تو دقیق می‌دانی که او چه گفته است، تو فرمان خدا را درک کرده‌ای گویی که آنجا بوده‌ای. به علاوه بصلئیل می‌دانست که چگونه حروف را به هم متصل کند طوری که با آن آسمان و زمین خلق شدند. او صاحب خرد و فهم و حکمت بود. همان چیزهایی که خدا با آن جهان را خلق کرد (BERAKHOT 55a:12,13).

علاوه بر این، سلیمان که معبد مقدس را ساخت در کتاب مقدس صاحب حکمت و دانایی توصیف شده است (1 Kings 3:12). او برای ساخت معبد از پادشاه صور^۱ خواست تا صنعتگری ماهر را نزد او بفرستد که در کار طلا و نقره و برنج و آهن و ارغوان ماهر و در صنعت نقاشی دانا باشد تا در ساخت معبد مقدس به او کمک کند. پادشاه صور حورام^۲ را فرستاد. او در کتاب مقدس فردی صاحب مهارت توصیف شده است (2 Chron 2:13). همچنین در دیگر متون عبرانی آمده است که حورام از همان حکمتی برخوردار بود که بصلئیل داشت و با آن خیمه مقدس را برپا کرد (Midrash Tanchuma, Vayakhel 5:2). بنابراین هنر و صنعت در کتاب مقدس همواره دارای

^۱. Tyre

^۲. Hiram

ریشه ای الهی و وحیانی بوده و هنرمندان افرادی برگزیده و صاحب حکمت الهی معرفی شده اند.

مفهوم صنعت در سنت عبرانی

برای هنر و هنرمند و کار هنری کلمات متعددی در متون یهودی به کار رفته است. کلمه‌ای که در دایرةالمعارف یهود مطرح شده horrash ، به معنی بریدن است. این کلمه برای هر کاری با مواد سخت مانند کار با سنگ، چوب و فلز به کار می‌رود. به معنی فرد با مهارت و استادکار نیز هست. معمولاً با نام ماده موردا استفاده به کار می‌رود برای مثال horrash ebem به معنی کارگر سنگ یا فرد ماهر در سنگ و harash ez به معنی کارگر چوب و یا فرد صاحب مهارت در چوب است . Höresh neHoshet به معنی فرد ماهر در برنز و Harash barzel به معنی فرد ماهر در آهن است (chro2:13۲). از همین ریشه کلمه Haroshet به معنی کارگر ماهر می باشد. در ادبیات سنتی یهود کلمات ummanut و Umman هم برای صنعتگر و کاردستی به کار رفته است . (Jastrow and Levias, 1906:152) ریشه این کلمه א - מ - ך است. کلمات אָמון (emun) به معنی ایمان، اعتقاد و درستی، אָמין (amin) به معنی قابل اعتماد و معتبر، לְהִיאָמֵן (lehe'amen) به معنی وفادار، לְאָמֵן Le'amen به معنی آموزش دادن، מְאָמֵן me'amen به معنی مربی و استاد، הִתְאָמֵן lehit'amen به معنی تمرین کردن از همین ریشه اند (Hebrew Conjugation tables: <https://www.pealim.com/search/?q=%D7%90%D7%9E%D7%9F>)

اصناف در جامعه عبرانی

پیشوند ben به معنی پسر یا عضو مشخص کننده حرفه شخص بود. برای مثال، Hanania ben Harakkahim از انجمن عطر فروشان بود و zazarfim and Malkian ben Zorfim از خانواده زرگران بودند. Mishpaha یا خانواده وقتی درباره صنایع به کار می‌رفت به معنای صنعت یا مهارت خاصی بود؛ بنابراین در منابع کتاب مقدس یهود Mishpahot به اصناف بافندگان و کاتبان دلالت دارد و این با مفهوم خانواده به عنوان هسته اصلی صنف دلالت دارد؛ برای مثال، در کتاب مقدس خانواده آشبه آ Ashbea (1 chro4:21) نشان‌دهنده خانواده‌ای بود که شغل بافندگی داشت. رئیس صنف پدر یا آب نامیده می‌شد. در کتاب تواریخ اول ۴: 14 به یوآب اشاره شده که به معنی پدر یا

رئیس دَرّه^۱ صنعتگران (جیحراشیم) است (MARK WISCHNITZER, 1950:246). مندلسون در مقاله اصناف در فلسطین باستان بر این باور است که اینجا کلمه بن به معنای فرزند نیست بلکه به معنای عضویت میباشد و خانواده هم به رابطه خونی دلالت نمی‌کند بلکه به معنی سازمان یا صنف است (MENDELSON, 1940:17,18).

اصناف یهودیان باستان مانند بابلیان در خیابان‌ها، شهرها، زمین‌ها و دره‌ها تقسیم می‌شدند. در اورشلیم خیابان نانویان، سفالگران، رنگرزان، زرگران، دباغان، پنیر سازان، نجاران و... وجود داشته است. برخی از اصناف کنیسه یا گورستان خاص خود را داشتند. در لیدا^۲، سیپوریس^۳ و تیریاس^۴ کنیسه‌های بافندگان وجود داشت (MARK WISCHNITZER, 1950:247). در کنیسه بزرگ اسکندریه اعضای صنایع دستی مختلف به هم نمی‌آمیختند. طلافروشان با طلافروشان، نقره فروشان با نقره فروشان، آهنگران با آهنگران، مسگران با مسگران و بافندگان با بافندگان می‌نشینند. وقتی که غریبه‌ای وارد شهر می‌شد می‌دانست به کدام قسمت شهر برود تا کارش را انجام دهد (SUKKAH51B:7).

زمانی که هنرمند در خیابان‌ها راه می‌رفت و یا به روستای مجاور می‌رفت، با نشان‌هایی که بر روی لباسش بود شناخته می‌شد. خیاط یک سوزن بر لباسش داشت، پشم زن یک نخ پشمی، رنگرز نخ‌های رنگی و نجار ابزار اندازه‌گیری با خود داشت. کاتبان نیز با مداد شناخته می‌شدند. آنها به کارشان مباحثات می‌کردند و با افتخار به نشان‌هایی که داشتند راه می‌رفتند (MARK WISCHNITZER, 1950: ۲۴۷). در دوره سلطنت دوم اصناف سازمان‌های قدرتمندی بودند و به‌عنوان نهادهای قانونی از سوی دولت سازماندهی می‌شدند ساکنان یک دره می‌توانستند از ورود دیگران به‌عنوان خیاط، دباغ، معلم و یا باقی صنایع جلوگیری کنند این قانون نشان می‌دهد که هر صنعت انحصار

^۱. valley

^۲. lydda

^۳. Sepphoris

^۴. Tiberias

تجاری در محدوده خاص خودش دارد که به یک انجمن محدود بوده است و آنها حق قانونی داشتند تا از ورود هر تازه‌وارد و از سکونت او بینشان جلوگیری کند. اصناف نه تنها اجازه داشتند که از ورود خارجیان ممانعت کنند بلکه آنها می‌توانستند بازار را انحصاری کنند اعضای صنف برای ازدست‌دادن ابزارشان بیمه می‌شدند و اگر به طور اتفاقی شخصی ابزارش را از دست می‌داد انجمن برای او ابزار دیگری تهیه می‌کرد (MENDELSON, 1940: 19). قوانین اصناف بنا بر صلاح دید ربی منطقه تغییر می‌کرد (۲۴۸ MARK WISCHNITZER, 1950). این نکته حائز اهمیت است که بیشتر ربی‌هایی که در تألیف و گردآوری تلمود بابلی و اورشلیمی نقش داشتند خودشان هنرمند بودند (۲۴۸ MARK WISCHNITZER, 1950). اساساً رهبری هر صنف را یک ربی به عهده داشت که به آن راو هم می‌گفتند و به شاگردان او تلمید گفته می‌شد (۲۴۹ MARK WISCHNITZER, 1950). بر این اساس اصناف در جامعه عبرانی سابقه ای طولانی دارند. آنها سازمانهای مدون و قانونمندی بودند که از منافع اعضایشان حمایت می‌کردند و افراد با عضویت در آنها می‌توانستند از مزایای خاصی بهره‌مند شوند.

اهمیت کار و پیشه

داشتن کار و پیشه یکی از فرامین تورات است (Exodus 20:9). علاوه بر این، یکی از اهداف آفرینش انسان در دین یهود این است که عضو مفیدی از جامعه بشری باشد. او واحدی از پیکره بشریت است و این حقیقت وظایف بسیاری را برای او در قبال روابط با دیگران ایجاد می‌کند. در دین یهود انسان موظف است که کار کند، نه تنها برای کسب معیشت، بلکه برای آنکه سهم خود را در حفظ نظام جامعه و بهبود آن ادا کند. هرچند مطالعه تورات به عنوان عالی‌ترین مشغله‌ها ستوده شده است با وجود این دانشمندان یهود به حد کافی از این حقیقت آگاهی دارند که اگر فرد تمام وقت خود را صرف تحصیل علم و آموختن تورات کند بقای جامعه بشریت امکان‌پذیر نخواهد بود. از این رو چنین اندرزی داده‌اند که تحصیل تورات زمانی خوب و بارز است که باادب و تربیت و کسب‌وکار همراه باشد. زیرا زحمتی که انسان در راه آن متحمل می‌شود باعث می‌گردد که ارتکاب به گناه را فراموش کند. اگر تحصیل تورات باادب و تربیت کسب‌وکار توأم نباشد سرانجام به جایی نمی‌رسد و باطل می‌گردد و باعث آن می‌شود که شخص مرتکب به گناه شود. در این زمینه حد متوسطی که برای مردم عادی توصیه شده از این قرار است: "اگر انسان دو بند از قوانین دینی را در صبح و دو بند دیگر را در

شام فراگیرد، و سراسر روز به کار و پیشه خود مشغول باشد گویی تمام فرامین تورات را به نحو کامل انجام داده است." در گفتار زیر اعتراض دانشمندان یهود را نسبت به زندگی زاهدان گوشه‌نشین که از کارهای دنیا کناره‌گیری کرده و عمر خود را صرف تفکرات روحانی می‌کنند ملاحظه می‌کنیم: "آن کس که از دسترنج خود تحصیل معاش می‌کند (و در عین حال خداترس هم هست) بزرگ‌تر و ارجمندتر از شخصی است که از خدا می‌ترسد ولی کار نمی‌کند."

مقام شامخ و شأن عالی کار و زحمت، در سراسر ادبیات تلمود ستوده شده است. جمله "عالی است مقام کار که به کارگران عزت و افتخار می‌بخشد"، اصلی اساسی در این زمینه است، باید هم به این گونه باشد، زیرا کار بخش مهمی از طرح و برنامه الهی برای سعادت انسان است. در باره این شعار دانشمندان یهود که "کار را دوست مدار" چنین موعظه‌ای داریم: "حتی آدم ابوالبشر غذایی را نچشید تا آنکه اول کار کرد، چنان که گفته شده است: خداوند آدم را بگرفت و او را در باغ عدن گذاشت تا کار بکند و آنرا محافظت نماید." پس از آن خداوند به وی فرمود: "از میوه همه درختان باغ تو بی ممانعت بخور." حتی ذات قدوس متبارک نیز شخینا^۱ خود را بر اسرائیل فرو نیآورد تا آنکه ایشان کار کردند. چنان که گفته می‌شده است: "برای من مسکن مقدسی بسازند تا در میان ایشان ساکن گردم." انسان، به وسیله کار و کوشش خود را سرور جهان جانوران می‌سازد. کار و زحمت شالوده اصلی هستی انسان است. ربی شیمون بن الزار^۲ می‌گوید: آیا تاکنون یک جانور یا پرندۀ ای دیده‌اید که پیشه‌ای داشته باشد اما او بدون درد و رنج زندگی‌اش را به دست می‌آورد. اما همه اینها برای خدمت به من خلق شده‌اند و من یک انسان هستم و خلق شده‌ام تا به کسی که مرا آفریده خدمت کنم. آیا من باید زندگی‌ام را بدون درد سر بگذرانم (بدون درد سر امرارمعاش کنم؟) اما من انسان هستم کارهای بدی انجام داده‌ام برای همین مردم باید کار کنند تا امرارمعاش کنند. این آیه را: "پس حیات را برگزین" بدین گونه تعبیر کرده‌اند^۳ که برای خود پیشه و هنری را انتخاب کن." این عبارت نیز "برکت تنها بر کار دستان انسان فرود می‌آید" حاکی از این حقیقت است

۱. Shekhinah حضور خداوند

۲. Rabbi Shimon ben Elzar

که کار و کوشش راه نیل به سعادت و خوشبختی است. دانشمندان یهود در عین این که کار و زحمت و هنر و صنعت را می‌ستودند، خود نیز به کار می‌کردند، برای مثال ربی یوسد بن حلتا^۱ دباغی و چرم‌سازی می‌کرد و ربی یوحانا^۲ کفش‌دوز بود و ربی یهودا هفتحتوم^۳ نانواپی می‌کرد.

در سنت یهود کسی که هنر و صنعتی دارد به شخصی تشبیه شده است که بر گردش دیواری کشیده است و دام و دد نمی‌تواند به درون آن آیند و عابران قادر نیستند از انگوران آن بخورند و یا به درون آن نظر افکنند. لکن کسی که هنر و صنعتی ندارد همانند تاکستانی است که دیوارش فروریخته و دائم دام و دد می‌تواند داخل آن شوند و عابران انگورهای آن را خواهند خورد و درون آن نگاه خواهند انداخت (Kohen.2012:210-214). همچنین در KIDDUSHIN آمده است که بر پدر است که به فرزند خود پیشه‌ای بیاموزد و اگر این کار را نکند به او دزدی آموخته است. زیرا پسر هیچ شغلی برای ادامه زندگی خود ندارد به احتمال زیاد برای معیشت خود دست به سرقت می‌زند (KIDDUSHIN29A:10) برایتا^۴ در ادامه اظهار می‌دارد که اینکه به پدر دستور داده شده به فرزندش تجارت بیاموزد از کجا آمده است؟ هیزکیا گفت: همان‌طور که این آیه می‌گوید: با همسری که دوستش داری زندگی کن (ECCLESIASTES:9:9). اگر این آیه به درستی تفسیر شود و به همسر واقعی دلالت کند، می‌توان نتیجه گرفت که همان‌طور که یک پدر موظف است برای پسرش همسری انتخاب کند، موظف است به او تجارتی نیز بیاموزد. در آیه کلمه "زندگی" آمده است اگر به طور تمثیلی تفسیر شود به معنی "تورات" است. یعنی همان‌طور که موظف است تورات را به فرزندش بیاموزد موظف است به او تجارت را نیز بیاموزد (KIDDISHIN 30B:11-14).

در متون تلمودی همواره دیدگاه‌های متعددی درباره یک موضوع وجود دارد. در مورد مسئله کار و پیشه نیز نظریاتی از ربی‌های یهودی وجود دارد که تنها به خواندن

^۱ . Rabbi Helenta

^۲ . Rabbi Yohana

^۳ .Rabbi Haft hatom

^۴ . Baraita شرح و تفسیر کتاب میشنا می باشد.

تورات توصیه می‌کنند و خواندن تورات را نوعی کار محسوب می‌کنند. زیرا بر این باورند که داشتن مشاغل دنیایی باعث غفلت از تورات می‌شود (BERAKHOT 35b:7). مثلاً ربی نهاری^۱ می‌گوید: من همه تجارت‌های دنیا را کنار می‌گذارم و فقط به فرزندم تورات می‌آموزم... زیرا تمام تجارت‌های دنیا فقط در روزگار جوانی، وقتی که از نیروی کافی برای کار برخوردار است وجود دارد اما در روزگار پیری او گر سینه باقی می‌ماند. اما تورات این‌گونه نیست، در روزگار جوانی به فرد خدمت می‌کند و در روزگار پیری آینده و امیدی برای او فراهم می‌کند (Berakhot 35b:7), (Kiddushin 82a:9). اما با وجود نظر این اندیشمندان، همان‌طور که اشاره شد، تأکید بیشتر بر کار و خواندن تورات است.

اخلاق کار و پیشه

انتخاب کار و پیشه

در آموزه‌های یهودی انتخاب شغل باید بر مبنای توانایی‌های روحی و جسمانی فرد باشد. برخی از شغل‌ها آسان است و فشار کمی نیاز دارد مانند مغازه‌داری، و یا کار سبک با دست‌ها مانند خیاطی، کتابت و مشاغل پیمانکاری، استخدام سهام‌داران و یا کارگران و سرپرستان. برخی مشاغل نیازمند کار بدنی سخت است مانند دباغی کردن، استخراج آهن یا مس، ذوب فلزات، حمل و نقل سنگین، مسافرت مدام به مکان‌های دور و یا کار شخم‌زدن زمین و... کسی که از نظر جسمی ضعیف است اما از نظر فکری نیرومند است نباید به دنبال پیشه‌هایی باشد که بدن را خسته می‌کنند. بلکه باید به سوی شغل‌هایی که به بدن فشار نمی‌آورند بروند که او را قادر به مقاومت می‌کند. کسی که به لحاظ بدنی قوی و به لحاظ عقلی ضعیف است مناسب پیشه‌هایی است که نیازمند فعالیت‌های جسمی مطابق با تحمل و توان اوست. هرکسی که در انجام کار اولویت‌هایی دارد بر دیگر کارها، خدا از قبل علاقه به آن کار را در او قرار داده است. همان‌طور که شکار موش را در نهاد گربه قرار داده است. به همین ترتیب در بین انسان‌ها ویژگی‌های شخصیتی و ساختارهای بدن مناسب برای مشاغل و فعالیت‌های خاص را خواهید یافت. کسی که ذات و شخصیت خود را مجذوب یک شغل می‌یابد و بدن او برای آن

^۱. Rabbi Nehorai

کار مناسب است، او خواهد توانست خواسته‌های آن را انجام دهد- (Ibn Paquda 3:56)
(61)

در تلمود توصیه‌های مکرری در مورد انتخاب شغل آسان و تمیز^۱ وجود دارد، برای مثال، ربی بارکاپارا^۲ گفت: یک مرد همیشه باید به فرزندش یک تجارت آسان و تمیز بیاموزد، گمارا پرسید: آن چیست؟ ربا هیسدو^۳ گفت: بخیه‌دوزی و یا گمارا پرسید چه شغلی ساده و تمیز است؟ ربا هیسدو و گفت: برش سنگ‌های قیمت (BERAKHOT 63A:14). در جایی دیگر سوزن‌دوزی برای گل‌دوزی یک شغل آسان و تمیز معرفی شده است (KIDDUSHIN 82A:13, 82B:1). این تأکید از آن جهت است که به آنها فرصت مطالعه تورات و تفکر در آن را بدهد، زیرا گفته شده است: کسی که به خدا ایمان دارد، در میان شغل‌ها، شغلی را انتخاب می‌کند که بتواند تعهدات تورات را انجام دهد و در اصول ایمانی‌اش بهتر کار کند. چرا که انتخاب شغل درآمد او را کم یا زیاد نمی‌کند (Ibn Paquda, Introduction 45).

همواره در هنگام کار به یاد خدا بودن و صداقت در کار از اصول مهم در آموزه‌های دین یهود است. براین اساس تلمود یهودیان را به داشتن پیشه‌هایی توصیه و یا از داشتن پیشه‌هایی آنها را منع می‌کند. چنین آمده است که آبا گوریان اهل تزدیان^۴ می‌گوید: نباید فرد به پسر خود کار الاغ‌رانی، شتررانی، گلدان‌سازی، ملوانی، چوپانی یا مغازه‌داری را آموزش دهد. دلیل همه اینها یکسان است. زیرا معاملات آنها، معاملات سارقین است. همه اینها دارای بی‌صداقتی است. احتمالاً منجر به سرقت می‌شود. ربی یهاد^۵ به نقل از آبا گوریان می‌گوید: الاغ رانان شرور هستند زیرا آنها با فریب‌کاری دست‌وپنجه نرم می‌کنند و اکثر ساربانان که مکان‌های خطرناکی مانند بیابان‌ها را طی می‌کنند، دارای ویژگی‌های مناسبی هستند. زیرا آنها دعا می‌کنند تا خدا از آنها محافظت کند. بیشتر

^۱ .clean

^۲ . Rabbi Bar Kappara

^۳ .Rab Hisdu

^۴ .Abba Guryan of Tzadyan

^۵ . Rabbi Yehud

ملوانان متقی هستند. زیرا خطر بزرگ در یاها ترس از بهشت را به آنها القا می‌کنند (KIDDUSHIN82A:8).

گمارا می‌آموزد: کارهایی که با زنان در ارتباط است بد است و بهتر است از آن دوری کرد. این دسته شامل زرگران، تعمیرکنندگان آسیاب‌های دستی زنان، بافندگان، آرایشگران، لباس‌شوینان، حمام‌داران، دباغان است. پادشاه و کاهن نیز نباید چنین شغل‌هایی داشته باشند. دلیل آن عدم صلاحیت این افراد نیست. بلکه این است که این پیشه‌ها، پیشه‌های پستی هستند و به آنها احترامی گذارده نمی‌شود (KIDDUSHIN82A:11). روزی الیاس مردی را دید که با زنان کار می‌کند. او از کارش به الیاس شکایت کرد. الیاس به او سبدی پر از دینار داد تا دیگر با زنان تجارت نکند و به گناه نیفتد (KIDDUSHIN 40A:3).

دو پیشه‌ای که بسیار در متون تلمودی مورد تأکید قرار گرفته است، عطر فروشی و دباغی است. در باره این دو پیشه مکرراً گفته شده است: جهان بدون عطر فروش، دباغ که بوها را پنهان می‌کند، نمی‌تواند دوام بیاورد. گرچه هر دو شغل لازم است، خوشبخت کسی است که عطر فروش است (PESACHIM65A:3). همچنین شغل پشم‌زنی در تلمود به‌عنوان یک شغل فرومایه تلقی شده است (YEVAMOT 118B:17). همان‌طور که گفته شد در تلمود نظریات متفاوتی درباره یک موضوع وجود دارد. از سویی برخی از کارهای پست شمرده می‌شود و توصیه به ترک آن شده است مثلاً گفته شده وای بر کسی که شغل پایین مرتبه والدین خود را ادامه دهد (Kiddushin82b:2) و از سوی دیگر در داستان‌های تلمودی دیده می‌شود که ربی‌ها هر کاری را انجام می‌دادند و کار را مایه افتخار می‌دانستند (NEDARIM46b:11).

پشتکار و خلاقیت در کار

گمارا می‌گوید چهار چیز نیاز به تلاش بسیار دارند تا بهبود یابند: تورات، کار نیک، نماز و شغل و پیشه. اگر پرسیده شود: از کجا آمد که شغل نیاز به تلاش مضاعف دارد؟ گفته شده است که فقط قوی باشید و ما به‌خاطر ملت‌ها و شهرهای خدا قوی خواهیم بود و همه کارهای یک شخص نیاز به تقویت دارد (BERAKHOT 32B:11-14). فرد باید تا زمانی که به استادکاری برسد در کار و پیشه خود مطالعه و تحقیق کند (Shemirat Halashon, book1, The ate of discerning 2:2).

در Akeidat Yitzchak که یک اثر فلسفی مربوط به قرن ۱۵ است، داستانی وجود دارد که مشابه داستان رومیان و چینیان در مثنوی است: یک پادشاه به دو هنرمند دستور داد تا دیوارهای اتاق او را تزیین کنند. او زمان محدودی را برای پایان کار معین کرد. یکی از هنرمندان در مدت زمان معلوم نقاشی دیواری زیبایی را به تصویر کشید و کارش را تمام کرد. هنرمند دوم بیشتر وقت خود را گذراند بدون این که حتی شروع به انجام کار کند. او که فهمید دیگر وقتی ندارد و زمانش را از دست داده است، تصمیم گرفت که دیوارهایی که مأمور نقاشی کردن آن بود را چنان صیقل دهد که نقاشی‌های رقیبش در آن منعکس شود. او پرده‌ای را میان خود و رقیبش کشید. زمانی که پادشاه آمد و کار هنرمند اول را دید، تحت تأثیر قرار گرفت و آن را ستایش کرد. زمانی که پادشاه کار هنرمند دوم را بررسی کرد هنوز پرده میان اتاق آویخته بود، پس آن را نپسندید و ناراحت شد. ناگهان هنرمند دوم پرده را کنار زد، همه تصاویری که هنرمند اول روی دیوار مقابل کشیده بود بر روی دیوار منعکس شد. پادشاه تحت تأثیر کار هنرمند دوم قرار گرفت و به او پاداش بیشتری داد. نتیجه‌ای که از این داستان گرفته شده این است که گرچه کار هنرمند اول اصالت بیشتری داشت ولی جایزه هنرمند دوم به خاطر خلاقیت و پشتکار او بود (IsaachbenMosesArama 100:1:9).

شایستگی

یکی دیگر از آموزه های تلمود توصیه به ادامه پیشه خانوادگی است. در کتاب ARAKHIN آمده است که ربی یا حانان می گوید: از کجا آمده است که فرد نباید پیشه اش را از پیشه پدرانش جدا کند؟ همان طور که گفته شده است: سلیمان حورام را از صور آورد. او فرزند بیوه ای از قبیله نفتالی بود و پدرش مردی از اهالی صور که یک کارگر فلز برنج بود. مادرش نیز از خانواده دان بود. اهو لیاب که با بصلئیل در ساخت خیمه شرکت داشت نیز از خانواده دان بود. یک صنعتگر بامهارت و یک بافنده در رنگ های متعدد در آبی، بنفش و قرمز. این می آموزد که هیرام صنعت برنج را در ادامه صنعت خانواده پدری و مادری اش آموخته است (ARAKHIN16B: 19-20). این آموزه بسیار مهمی است و به حفظ صنعت سالم کمک می کند. اصناف یهودی همراه به این توجه می کردند که حرفه خود را فقط به فرزندان خود بیاموزند و هدف آنها از این کار

حمایت از صنعت سالم بود (MARKWISCHNITZER, 1950:249). در کتاب یوما^۱ از صنعتگرانی نام برده شده که حرفه خود را به کسی نمی‌آموختند: "صنعتگران خانه گارمو^۲ نمی‌خواستند راز تهیه نان را به کسی بیاموزند و می‌خواستند راز آن را در خانواده خود حفظ کنند. صنعتگران خانواده آویناس^۳ نمی‌خواستند راز ساخت بخوردان را آموزش دهند. همچنین هارگس بن لوی^۴ فصلی را در موسیقی می‌دانست و نمی‌خواست به دیگران آموزش دهد. در برایتا آمده است که صنعتگران خانه گمارا در تهیه نان استاد بودند. اما آنها نمی‌خواستند راز آماده‌کردن آن را به کسی بیاموزند. دانشمندان آنها را برکنار کردند و از اسکندریه مصر ناوایانی را آوردند. آنها می‌دانستند که چطور نان را مانند خانواده گارمو بپزند اما نمی‌دانستند که چطور نان را باید از تنور مانند آنها بیرون بیاورند. نان‌ها به طرز پیچیده‌ای پخته می‌شد و پختن و گذاشتن و بیرون آوردن آنها از تنور بدون شکستن آنها ممکن نبود. تفاوت این بود که اسکندرانیان آتش را بیرون تنور روشن می‌کردند و بیرون تنور می‌پختند درحالی‌که اعضای خانواده گمارا داخل تنور روشن می‌کردند و داخل آن می‌پختند. نان اسکندرانیان ظرف یک هفته کپک می‌زد و نان خانواده گارمو کپک نمی‌زد. خانواده گارمو نمی‌خواست این حرفه را به دیگران بیاموزد زیرا نگران بود فرد ناشایستی مهارت پخت نان را فراگیرد و با آن مهارت به بت پرستی مشغول شود. صنعتگران خانه آویناس و هاگرس بن لوی هم به همین دلیل راز ساخت بخوردان و راز نواختن موسیقی را به کسی آموزش نمی‌دادند (Yoma38a : 5-10 , 38b:2).

توکل بر خدا

^۱ Yoma نام یکی از ابواب تلمود

^۲ . Garmu

^۳ .Avinas

^۴ .Hurges ben Levi

در متون مختلف عبرانی به توکل بر خدا بسیار توجه و تاکید شده است. در تثنیه ۱۸: ۱۳ آمده است: "به ادونای خدای خود توکل کن" و در مزامیر ۹۱: ۲ می خوانیم: "خدای من به تو توکل می کنم". در تلمود هم تأکید شده که فرد برای کسب روزی باید به خدا توکل کند (Sotah 48b:19). بحیا بن یوسف ابن پاچودا اندلسی عارف و فیلسوف یهودی که در قرن ۱۲ در اسپانیا می زیست در کتاب وظایف قلبها می گوید: در هفت چیز باید بر خدا توکل کرد که یکی از آنها امور مربوط به کسب و اسباب رزق است (Ibn Paquda, 2019:130). صاحبان صناعت و تجارت باید در به دست آوردن روزی بر خدا توکل کنند که روزی شان در دست و حاکمیت او ست، و او نگهدارنده انسان است و فقط او ست که انسان را می راند و به و سیله هرآنچه که بخواهد و نمی پندارد، به او سود و زیان می رسد. پس اگر روزی اش به واسطه یکی از اسبابی که به دنبال آن بود رسید، نباید به آن انس گیرد چرا که با آن شاد می شود و توکلش به خدا کم می شود. همچنین از آنجایی که ما آگاهی نداریم که کدام یک از کارها و صناعتها ما را بیشتر رشد می دهد، و در طلب رزق و سلامتی و خیر کدام یک برای ما بهتر است، پس بهتر است که در انتخاب و انجام آن به خدا توکل کنیم (Ibid, 138). پس شکل درست توکل بر خدا در این مورد این گونه است که انسان آنچه را که خداوند برایش آماده ساخته باهدف و برای قوت و بهره بردن به اندازه لازم از دنیا اقدام کند. اگر خداوند برایش بیش از آن در نظر گرفته بود، بدون سختی و رنج به او خواهد رسید. پس هنگامی که در آن امر به خدا توکل کند، قلبش به آرامش می رسد و جاننش آرام می گیرد و ذهنش آسوده می شود، زیرا روزی اش به دیگری نمی رسد و زمانش برای او دیروزود نمی شود (Ibid, 133).

صداقت در کار و پیشه

تلمود پر است از توصیه های اخلاقی برای دادوستد و صاحبان صنایع و پیشه ها. مهم ترین اصلی که حکمای تلمودی به آن تکیه دارند اصل صداقت در کار است. در تورات نوشته شده است که آیا تجارتی را راه می اندازید که شما را وادار به سوگند دروغ کند (SHABBAT 89A:1). او می گوید: "بعد از خروج از این جهان وقتی که فرد برای قضاوت به جهان دیگر رفت، از او پرسیده می شود: آیا در تجارت صادق بود؟". از مصادیق صداقت نداشتن غش در معامله است: کسی که آب را با شراب آمیخته نباید آن را در فروشگاه بفروشد مگر این که خریدار را از این مسئله آگاه کند. آن را نباید به بازرگان بفروشد حتی اگر فروشنده او را از این آمیختن آگاه کرده باشد. آمیختن آب با

شراب فقط به قصد فریب دادن دیگران است به این دلیل محتمل نیست که فروشنده خریدار را مطلع کند. در جایی که مردم عادت دارند آب را با شراب مخلوط کنند تا رقیق شود، فرد ممکن است آب را با شراب بیامیزد (3: BAVA METZIA 60A). هرگز نباید کالای جدید را با کالای قدیمی آمیخت، حتی اگر کالای جدید ارزانتر باشد یا ارزشمندتر از کالای قدیمی باشد، زیرا مردم می‌خواهند آن را برای مدت طولانی ذخیره کنند (5: BAVA METZIA 60A). فروشنده باید در مورد کالای خود حقیقت را بگوید و نباید عیوب آنرا پنهان کند (24:11 yesharim messilat).

یکی از مهم‌ترین توصیه‌ها دقت در اوزان و اندازه است. در کتاب لاویان بند ۱۹ آیات ۳۵ آمده است: "دادگری را در داوری زیرپا منهد، خواه در مساحی باشد یا در توزین یا پیمانانه کردن". بزرگان یهود گفته‌اند که حتی در کوچک‌ترین اندازه‌ها هم نباید از عدالت منحرف شد، تورات حتی در مورد کوچک‌ترین اندازه‌ها هم حساس هست (1: MITZVAH258) و شرح این آیه چنین آمده است: کسی که در اندازه‌گیری‌ها منحرف شود یا فساد کند مانند یک قاضی فاسد است و مورد لعن و نفرین است (2: MITZVAH258). این فرمانی است که بر هر مرد و زنی واجب است و هیچ‌کس حتی نسبت به غیر یهودی نباید از این فرمان تخلف کند. کسی که در اندازه‌ها فساد کند باید هزینه آن را به خریدار بازگرداند (7: MITZVAH258).

در سنت یهود قوانین دقیقی برای اوزان وجود دارد که رعایت آن مانع از خسران فروشنده و خریدار می‌شود. از جمله آنها این است که نباید وزنه‌ها از قلع و سرب یا هر فلز دیگری باشد زیرا آنها زنگ می‌زند و از وزن آنها کم می‌شود بلکه باید از سنگ و شیشه و چیزهای مشابه آن باشد (3: MITZVAH259). وزنه نباید از مواد سبک باشد زیرا باعث خسران فروشنده می‌شود (5: BAVABATRA89B). وزنه‌ای کامل و درست است که باعث ثروت می‌شود (8: BAVABATRA89A). همچنین وزنه‌ها نباید طوری باشد که یک طرف پهن و یک طرف باریک باشد برای این که در چنین موردی دو طرف برابر نیست (6: BAVABATRA89B). اوزان ناکارآمد را نباید در خانه نگه داری کرد (وزنه‌های بسیار کوچک یا بسیار بزرگ)، حتی اگر از آن در معامله استفاده نشود (1: mitzvah602). برای جلوگیری از کم‌فروشی وزنه‌ها از سوی دولت مهور می‌شدند تا مشخص شود که آن وزنه درست است (10: BAVABATRA89B) محت سبانی هم از

سوی دادگاه مشخص می‌شدند که در بازارها بر درستی وزنه‌ها، اندازه‌ها و قیمت‌ها نظارت کنند (BAVABATRA89A:9) یک مغازه‌دار که دائماً کالای به مقدار کمی می‌فروشد هفته‌ای دو بار وسایل اندازه‌گیری خود را باید تمییز کند و ترازوی خود را هفته‌ای یک‌بار. او بعد از هر اندازه‌گیری بشقاب‌های ترازو را باید تمییز کند تا مطمئن شود که چیزی به آن نچسبیده است تا از این طریق وزن آن افزایش یابد. این حکم در مورد کالاهای مرطوب صادق است (BAVABATRA88A:13).

نیت خالص (KAVANAH)

آنچه در انجام فرامین تورات بسیار اهمیت دارد، داشتن نیت خالص است در آموزه‌های تورات گفته شده است که "خدا به قلب‌ها توجه دارد".

یک فرد ممکن است دستورات بسیاری را بدون نیت خالص انجام بدهد، در این صورت او نفعی از انجام آنها نبرده است. از سوی دیگر فرد ممکن است تنها یک دستور را با نیت خالص انجام داده باشد، در این صورت او به کمال بیشتری از فرد اول دست می‌یابد (SEFER HALKKARIM, MAAMAR 3 27) از عملی که همراه با نیت خالص نیست، نباید انتظار پاداش داشت (SEFER KUZARI 5:27) اگر هنگام انجام احکام به این نکته توجه کنیم که آن دستور خداوند است، این نیت باعث تعالی روحانی فرد می‌شود. فرد کارش را فقط برای حفظ جامعه انجام نمی‌دهد بلکه به خاطر عشق به خدا و انجام دستورات او است در این صورت فرد به هدف بالاتر که خدمت به خداست می‌رسد (SEFER HALKKARIM, MAAMAR 3 28). مفهوم KAVVANA یعنی فرد همه کارهایش را برای خشنودی خدا انجام دهد و نه برای لذت خودش و یا هر هدف دیگری (SEFER HALKKARIM, MAAMAR 3 5).

شبوات

مفهوم شبوات بخشی بنیادین از یهودیت است و همه اهمیت آن از ماجرای خلقت در سفر پیدایش گرفته شده تا حکم صریحی مبنی بر خودداری از کار در روز هفتم در ده فرمان، مورد تاکید قرار گیرد.

حکم صریح "روز شبوات نباید کارکنی" چند بار در تورات تکرار شده است و انبیاء بارها بدان تصریح کرده‌اند (Steinsaltz, 2013:86). شبوات یاد آور عهد خدا با بنی اسرائیل است. زیرا در این روز خداوند کار آفرینش جهان (از نیستی به هستی آوردن) را پایان

داد. روز شنبه نه فقط برای فرد یهودی، بلکه برای خدمتکاران و حیواناتی که برای او به کار گماشته می شوند نیز روز آرامش و استراحت است. از اینجاست که شنبه دارای جنبه‌های مختلف مذهبی، ملی، تاریخی و اجتماعی می‌باشد. میتصوا (فریضه) است که شبات را با خودداری از هر کار ممنوعی و نیز به وسیله مطالعه علم و دانش، خوردن و نوشیدن، شادی و تفریح و پوشیدن لباس‌های زیبا برگزار می‌کنند و به همین علت است که عزاداری در روز شنبه قطع می‌شود. در مورد فلسفه «شبات» نقطه نظرهای بسیاری از طرف مفسرین یهودی و شخصیت‌های علمی عنوان شده است. یکی از این عقاید آن است که هر یهودی باید از اعمال و صفات مطلق الهی پیروی نماید و «شبات» یکی از این موارد است. چرا که خداوند در مرحله هفتم از آفرینش، خلقت جهان را به پایان رساند، از این رو یهودیان هم روز هفتم را تقدیس کرده و در آن آرامش جمعی و روحی می‌یابند. اهمیت این قوانین به اندازه‌ای است که هنگامی که نور جلال الهی برای اعطای ده فرمان اولیه تورات بر کوه سینای متجلی شد، پس از اعلام اصول یکتاپرستی، پرستش نکردن بت‌ها و سوگند نخوردن نابجا و بی‌مورد به نام خدا، در فرمان چهارم قانون «شبات» را به طور مفصل دستور فرمود (Ibid.171). رعایت اخلاق کار و پیشه علاوه بر این که از دستورات دین یهود است، ضامن بقای صنف و باعث تعالی و کمال اخلاقی و معنوی اعضای صنف و در نهایت جامعه می‌شود.

نتیجه

نتایج نشان می‌دهد، تورات و تفاسیر آن مفهوم سنت را در دین یهود می‌سازند. سنتی که موسی در مکاشفه کوه سینا و بعد از خروج از مصر دریافت کرد. از آن پس تورات و تعالیم آن محور زندگی یهودیان شد و به همه ابعاد زندگی آنها تشخص داد و مهمترین وظیفه یک یهودی در زندگی اش خواندن و عمل کردن به تورات شد. در این مکاشفه که شرح آن در سفر خروج آمده است سرآغاز پیشه‌ها وحی الهی و حکمتی است که در دل بندگان برگزیده از میان مومنین الهام می‌شود. این الهام با رویت از الگوها توسط حضرت موسی (ع) در میقات و الزام مومنین به تبعیت از آن تکمیل می‌شود. در این سرآغاز هم صورت و هم ماده و هم چگونگی ساخت با تمام جزئیات به موسی وحی می‌شود. همچنین خداوند در کتاب آفرینش صانع و خالق عالم است و در پایان کار خلقت آن را نیکو دانست. او انسان را در صورت خود آفرید لذا انسان تجلی کننده تمام

صفات الهی است و توانایی ساختن و صنعت در انسان در ادامه قدرت آفرینندگی اوست.

داشتن کار و پیشه از فرامین کتاب مقدس است از این رو اهمیت به سزایی دارد. علاوه بر این هنر و پیشه مجلایی است برای حقایق درونی آن سنت و پیوندی است که فرد با اصول و حقایق دین یهود برقرار می‌کند. فرد با داشتن کار و پیشه هم به جامعه خود خدمت می‌کند و هم از خطا و گناه مصون می‌ماند. از این رو از توصیه‌های مهم در سنت یهود این است که پدر به پسرش پیشه‌ی مناسبی بیاموزد. تأکید تلمود بر داشتن پیشه آسان و تمیز است. همچنین در این کتاب بر داشتن برخی پیشه‌ها توصیه و تأکید شده و برخی پیشه‌ها مناسب توصیف نشده‌اند، مانند پیشه‌هایی که با زنان سروکار دارند و یا انسان را به گناه می‌اندازند. علاوه بر این، کار و پیشه در میان عبرانیان آدابی دارد که فرد صاحب پیشه باید آن را رعایت کند؛ او باید در کارش صداقت داشته باشد و آنقدر تکرار و تمرین کند تا به استادش برسد؛ این دو ویژگی در معنای کلمه *umman* که در زبان عبری به معنای فرد صاحب مهارت و پیشه است وجود دارد. همچنین یک یهودی باید در پیشه‌ای که شایستگی آن را دارد کار کند، شبات را رعایت کند، برای حفظ صنعت سالم پیشه خانوادگی را بیاموزد، به خدا توکل کند و کارش را برای رضای خدا و رفع نیاز جامعه انجام دهد، در کارش علم، مهارت و خلاقیت داشته باشد. همه این اصول که ریشه در کتاب مقدس و تفاسیر آن دارد، باعث می‌شود که کار و پیشه در دین یهود به صورت یک وظیفه دینی و روحانی تلقی شود که علاوه بر رفع نیاز جامعه، باعث تعالی فرد و اجتماع شود. همینطور متون عبرانی نشان می‌دهد که اصناف در جامعه عبرانی سابقه‌ای بسیار طولانی دارند و گروه‌هایی سازمان یافته و مدون بودند. آنها نشان‌ها و مکان‌های مخصوص به خود را در شهر داشتند. رئیس هر صنف یک ربی بوده که برای حمایت از اعضا قوانینی را وضع می‌کرده و اعضا ملزم به اجرای آن بودند.

References

- Old Testament Bibles, Books of the Law or Torah Based on the Jerusalem Bible, translator Piroz Sayar, Publishers Hermes and Ney 2013.
- Old Testament Bibles, History Books Based on the Jerusalem Bible, translator Piroz Sayar, Publishers Hermes and Ney, 2014-2017.
- Ibn Paquda Andalusia, Bahia ibn Yusuf, The Duties of Hearts, Research and Translation Arash Abae and Hossein Ali Jafari, Publisher Wisdom and mysticism, 2019.

- Epstein, Isidore, Judaism, a Historical Review, translation Behzad Saleki, Iranian Research Institute of Philosophy Publication, 2013.
- Oldmeadow, Kenneth, The Traditionalism: Religion in the Light of the Perennial Philosophy, translator Reza Korang Beheshti, Hekmat Publications, 2009.
- Steinsaltz, Adin, The Essential Talmud, Translator Bagher Darabi, University of Religions and Religions Publications, 2013.
- Cohen, Abraham, Everyman's Talmud: the major teaching of the rabbinic sages, Translator Amir Fereydon Gorgani, Myth Publications, 2012.
- K. Coomaraswamy, Ananda, Christian and Oriental Philosophy of Art, Translator Amir Hossein Zekrgoo, Iranian Academy of the Arts, 2013.
- Guenon, René, The Control of Quantity and the Signs of the Apocalypse, Translator Ali Mohammad Kardan, University Publication Center, 198۲.
- Nasr, Seyyed Hossein, Knowledge and the Holy Thing, Translator Farzad Hajimirzaee, published by Farzan Publisher, 2019.
- TANAKH , <https://www.sefaria.org/texts/Tanakh>.
- Ferretter, Luke, " The Power And The Glory: The Aesthetics Of The Hebrew Bible", Literature and theology, Vol 18, No.2, June 2004, pp123-138.
- Jastrow, Marcus , Levias, Caspar, "Artisans" in Jewiash Encyclopedia.com .vol2. 1906.
- Mendelson.I. "Guilds in ancient Palestine", Bulletin of the American Schools of Oriental Research, No. 80 (Dec., 1940), pp. 17-21
- Schaya, leo, *Universal aspect of kabbalah and Judaism*, world wisdom, 2014.
- Wischnitzer, Mark, "Notes to a history of the jewish guilds", Hebrew Union College Annual, vol.23, no.2, Hebrew Union College Seventy-fifth Anniversary Publication 1875-1950, pp 245-263.
- Isaachen Moses Arama, Akeidat Yitzchak, https://www.sefaria.org/Akeidat_Yitzchak%2C_Index?lang=bi,
- ARAKHIN IN BABYLONIAN TALMUD, <https://www.sefaria.org/Arakhin>
- Bachya ibn Pekuda ,Duties of hearts, https://www.sefaria.org/Duties_of_the_Heart%2C_Introduction_of_the_Author?lang=bi
- BAVABATRA IN BABYLONIAN TALMUD, https://www.sefaria.org/Bava_Batra
- BAVAMETZIA IN BABYLONIAN TALMUD, https://www.sefaria.org/Bava_Metzia
- BERAKHOT IN BABYLONIAN TALMUD, <https://www.sefaria.org/Berakhot.2a?lang=bi>
- ECCLESIASTES, <https://www.sefaria.org/Ecclesiastes>
- KIDDUSHIN IN BABYLONIAN TALMUD, <https://www.sefaria.org/Kiddushin>
- Hebrew Conjugation tables: <https://www.pealim.com/search/?q=%D7%90%D7%9E%D7%9F>

- Maimonides, *guide for perplex*,
- https://www.sefaria.org/Guide_for_the_Perplexed%2C_Translator's_Introductions%2C_Introduction_of_M_Friedlander?lang=bi
- MESSILAT YESHARIM, https://www.sefaria.org/Mesilat_Yesharim
- MIDRASH TANCHUMA, VAYAKHEL, https://www.sefaria.org/Midrash_Tanchuma%2C_Vayakhel.1?lang=bi
- NEDARIM IN BABYLONIAN TALMUD, <https://www.sefaria.org/Nedarim>
- PESACHIM IN BABYLONIAN TALMUD, <https://www.sefaria.org/Pesachim>
- RAMBAN, https://www.sefaria.org/Ramban_on_Genesis
- SEFER HALKKARIM ,MAAMAR, https://www.sefaria.org/Sefer_Halkkarim%2C_Maamar_4?lang=bi
- Shemirat Halashon, book1, The ate of discerning, https://www.sefaria.org/Shemirat_Halashon%2C_Book_1%2C_The_Gate_of_Discerning.1?lang=bi
- SHABBAT IN BABYLONIAN TALMUD, <https://www.sefaria.org/Shabbat>
- Sotah, IN BABYLONIAN TALMUD https://www.sefaria.org/Sotah.48b.19?ven=William_Davidson_Edition_-_English&vhe=William_Davidson_Edition_-_Vocalized_Aramaic&lang=bi
- SUKKAH IN BABYLONIAN TALMUD, <https://www.sefaria.org/Sukkah>
- YEVAMOT IN BABYLONIAN TALMUD, <https://www.sefaria.org/Yevamot>
- YOMA IN BABYLONIAN TALMUD, <https://www.sefaria.org/Yoma>
- http://www.iranjewish.com/essay/Essay_32_krista.htm